

kronika – *chronica*

GOVORI NA ZATVARANJU TPT-a
27. 1. 2000.

Mons. Josip BOZANIĆ, nadbiskup zagrebački

Završna riječ Nadbiskupa

U prvom redu zahvaljujem našim profesorima koji su podnijeli glavni teret i pripreme i odvijanja ovog Tjedna. Zahvaljujem na trudu i na onome što su nam svima dali za zajedničko razmišljanje i za zajedničko usmjerenje prema onomu što je pred nama. Hvala im. Hvala našem Katoličkom bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, kao organizatoru. Hvala vama, draga braćo i sestre na ovom zajedništvu u sudjelovanju. Vi koji ste i sada ovdje i svima onima koji su ovih dana bili više ili manje ovdje prisutni.

Vjerujem da se svi vraćamo sa nekim novim uvidima, novim saznanjima i nekom novom otvorenosti i idejama svojim kućama i svojim zadacima. Ja bih osobito vama, braćo svećenici, ovdje htio reći: važno je da budemo nositelji povjerenja da Bog vodi Crkvu, da je vodi danas po svome Duhu, da ju vodi u našem narodu, da je vodi upravo sada u ovo vrijeme, koliko god mi možemo postavljati razna pitanja. Možda neke stvari ostaju za sada još neodgovorene, ali treba imati povjerenja u Providnost. Ona ista providnost koja je bila vidljiva i 1990. i 1994., 1995. i 1998. i ove godine mora biti nama prepoznatljiva. Na to bih vas želio pozvati; da budemo nositelji pred svojom zajednicom i zajednicama tog predanja Bogu da je on gospodar povijesti i da on nas sada vodi. Drugo, htio bih reći ovo: mi smo graditelji crkvenog jedinstva. Mi smo oni koji okupljamo vjernike. Nek' nas ništa ne spriječi unutar tog našeg rada; nikakva drugačija opredjeljenja koja ne spadaju u crkveno opredjeljenje, da bismo – ne daj, Bože – time sužavali našu crkvenu zajednicu, da bismo se našli svrstani negdje gdje nisu naši vjernici. Dapače, Crkva danas, osobito danas, osobito u vremenu koje je pred nama treba biti graditelj i znak jedinstva u našem hrvatskom narodu i u hrvatskoj državi. Evo tog velikog jedinstva, tog zajedništva gdje se moraju otvarati vrata – da tako slikovito kažem – naših crkava po našim mjestima, po našim gradovima; da budemo znak toga jedinstva, a ne nekog civilnog i drugači-

jeg opredjeljenja. Mi smo svećenici i mi smo oni koji okupljamo Crkvu i time najviše i služimo Crkvi i služimo svom narodu i svojoj državi.

Nadalje, htio bih reći i ovo: možemo upasti u pojedinim zgodama u neke opasnosti koje su ostatak onoga što je bilo u prošlosti, osobito za vrijeme totalitarizma, ostatak onoga – ma rekao bih – čega se nismo dovoljno oslobađali ni tokom prošlih desetak godina, a pokušat ću to izreći ovako: jednog upotrebljavanja i korištenja iste metode koja se prije koristila, samo sa drugačijim predznakom, jednog navijanja, jer tko ide tim putem i dok je god mentalitet takav, uvijek smo u opasnosti da kad se nešto promijeni, da onaj drugi dobije isto pravo koje smo mi imali jučer, koje je netko drugi imao prekjueer. Evo, oslobađanje od toga mentaliteta, od tog načina ponašanja. Tu je zadatak upravo Crkve i Crkva time čini uslugu i našem narodu i našem društvu; oslobađanje od toga navijanja: »A sad ćeš vidjeti.« Tu bismo mi morali biti oni koji ćemo biti širitelji tolerancije.

Papa nas poziva i u *Tertio Millennio adveniente* i upravo gdje kaže, gdje govori o ispitu savjesti, onda tri stvari spominje: Prvo je ispit savjesti prema prijemu Drugog vatikanskog sabora; drugo, ispit savjesti u odnosu na toleranciju, odnosno netoleranciju i treće ispit savjesti u odnosu na promicanje ekumenizma, tj. zajedništva među kršćanima. To je ono što je potrebno i nama da to širimo oko sebe, da može to postati štoviše način života naših građana i da to bude nešto gdje i Crkva i po čemu Crkva daje uslugu i našem društvu. Ta tolerancija, to poštivanje, to respektiranje – ono što je bilo prije rečeno – nek' se istina nameće samo istinom, a ne nikakvom drugačijom silom. U tom kontekstu bih htio i ovo spomenuti.

Potrebno nam je možda danas više nego jučer, ondje gdje jesmo zajedno s drugima, a osobito tamo – jer smo u pluralističkom društvu – gdje smo u ustanovama koje nisu naše, nego su javne ili državne, a gdje smo mi prisutni i gdje imamo pravo da ostanemo – tu moramo poštivati jako puno pravila, zakon, jer zakon je onaj koji omogućava jednakost svima. Osjećaj prema propisu, prema zakonu. Ja ga moram poštivati da mogu tražiti da i on ga poštuje prema meni. To je ono što postaje možda malo drugačiji izazov danas za sve nas, ali vjerujem da će nam i to biti od jedne pomoći za jedan kvalitetniji odnos u pluralističkom društvu.

Stoga, draga braćo svećenici, draga braćo i sestre ovdje prisutni, ne treba se – ponavljam – bojati. Moramo sa punim povjerenjem ići dalje i još više pristupiti onom što je eminentno naše crkveno poslanje, jer to je ono specifično i to nitko umjesto nas neće dati. Hvala lijepa svima.

Prof. dr. Tomislav IVANČIĆ, dekan KBF-a, Zagreb

Poštovani sudionici TPT-a,

nađosmo se na završetku jubilarnog 40. TPT u jubilejskoj dvijetisućitoj godini rođenja Isusa iz Nazareta. Tečaj se odvijao na temu: Crkva u Hrvatskoj: bilanca, izazovi i perspektive.

Istražujući korijene hrvatske Crkve TPT je analizirao ostvarenje II. vaticanskog sabora na teološkoj, liturgijskoj, pastoralnoj i katehetskoj razini. Ispitujući prošlost hrvatske Crkve ovaj TPT je počeo od II. vaticanskog sabora. Izvore i korijene Crkve izrekao je taj Sabor u središnjem proglasu iz »Gaudium et spes« koji glasi: »Crkva vjeruje da se u njezinu Gospodinu i Učitelju nalazi ključ, središte i cilj sve ljudske povijesti«. (GS 10) »Po Kristu i u Kristu razrješuje se zagonetka boli i smrti koja nas, izvan njegova Evanđelja, satire.« (GS 22) »Svatom čovjeku koji razmišlja vjera, predočena solidnim argumentima pruža odgovor na tjeskobna pitanja o njegovoj budućoj sudbini«. (GS 18)

Od suvremene hrvatske Crkve se sada traži da stvara novu kulturu, jer vjera koja nije postala kultura, nije potpuno prihvaćena, nije cjelovito shvaćena, nije vjerno življena, kaže Ivan Pavao II. Treba stvarati na društvenoj razini civilizaciju ljubavi i kulturu života, a na osobnoj kulturu svetosti. Od nje se traži da evangelizira kulturu, ali i stvara kulturu evangelizacije, kaže akademik I. Supićić. U tom radu laici su nezaobilazni, osobito kad se radi o korištenju medija u naviještanju kao i razvitku socijalnog senzibiliteta u hrvatskoj Crkvi. Da bi se razvio ekumenski i dijaloški suživot u Crkvi među Hrvatima nužno se suočiti s prošlošću. Ma kakva ona bila, ne smije se zaboraviti, jer zaborav rađa nove zločine, dok su praštanje i ljubav jedini put u slobodu iz okova prošlosti. Ovaj skup je sugerirao viziju da proročko-kritička dimenzija teološke misli daje perspektive hrvatskoj teologiji i omogućuje nova pastoralna preusmjerenja.

Dok se međusobno opraštamo silazeći s ovog skupa i odlazeći po svim krajevima hrvatske Crkve, pitamo se što je od ovog TPT-a ostalo. Kako sve ovdje teoretski izrečeno pretočiti u osobnu, pastoralnu i društvenu praksu? E. Biser sugerira da treba poći od kršćanstva i stići do Krista, a onda od Krista doći do Isusa, a onda s njime u djelo. Zaživjeti i preživjeti može Crkva samo, ako stalno prodire do integrirajućeg središta koje drži u jedinstvu sve centrifugalne snage. To središte imaju sve Crkve i crkvene zajednice, to središte poštuje i društvo kada kaže »Krist da, Crkva ne«. To središte je osoba, riječ i djelo Isusa Krista. To je zajedničko polazište i zajedničko središte, kaže W. Kasper. Jer novi svjetski poredak u svijet dolazi Isusovom riječju: »Ljubite neprijatelje svoje i bit ćete sinovi Svevišnjega«. Isus je revolucionar koji potresa zemlju, njemu je do toga da zemlju zapali, kaže Machovec. Njegov dolazak je kao »munja« na kraju svijeta

koja se vidi od jednog kraja zemlje do drugoga. Nije donio samo mir nego i razdijeljenje. On naviješta da će i hram biti razoren te neće ostati ni kamen na kamenu. Nije to revolucija marksizma ni apokaliptičko očekivanje sekti, nego realna svijest da je Isus Gospodar povijesti i svijeta.

M. Heidegger smatra da je kriza identiteta Crkve u svezi s krizom smisla modernog društva. Nihilizam je zahvatio svijet kao rezultat novovjekog razvoja kojeg su naslutili J. Paul, Fichte, Hegel i Nietzsche. U društvu i Crkvi nastao je rascjep između vjere i života koji ima širu duhovno-društvenu pozadinu. Koncil je to registrirao riječima: »Taj nesklad kod mnogih između vjere i svakidašnjeg života treba ubrojiti među najteže zablude našeg vremena«. (GS 43) To je odvojenost vjere od rada, teološke teorije od prakse, crkvene liturgijske prakse od životne i moralne prakse. W. Kasper smatra da je na temelju novovjeke emancipacije subjekta izvanjski svijet postao sve više pukim objektom, mrtvom građom. Izvanjska zbilja je demitologizirana i desakralizirana, a religija se povukla u subjekt i postala prazna čežnja za Neizmjernim, kaže on. Ratzinger vidi taj rascjep u tome što religija ide za mitom a ne za logosom. Tako se odvojila od života te je njena propast postala neizbježiva, smatra on. Kršćanstvo je naprotiv Boga u svojim počecima istriglo iz religija i onda ga izreklo u filozofiji. Nakon toga je Boga filozofa, koji je bitak, preobrazila u Boga ljudi i stvaralačke ljubavi, kaže Ratzinger. Krist se nazvao istinom, a ne običajem, rekao je Tertulijan.

Bez obrata života i čišćenja pamćenja kroz kontemplativno druženje s Isusom Kristom u njegovu Duhu nemoguće je doći k Ocu i od svijeta napraviti Očevu obitelj. Bez križa nema uskrsnuća. Jer mi nismo otkupljeni iz tragike svijeta nego smo otkupljeni upravo za tu tragiku i u potpuno vrednovanje patnje pred Bogom. Uskrsli je uskrsnuo s ranama, ali preobraženima, kaže J. Bernhart. Treba se hitno uspostaviti ravnoteža između pasivnog i aktivnog kršćanstva, treba biti ne samo kontemplativan nego i djelatan, kaže T. J. Šagi-Bunić.

Na kraju, ali ne kao zadnje, od srca hvala svima koji su pridonijeli organiziranju TPT-a, tajniku dr. Josipu Balobanu na predanom, svestranom, koordiniranom organiziranju skupa, upravi Dječjačkog sjemeništa, hvala predavačima i voditeljima rada. Posebno hvala zagrebačkom nadbiskupu msgr. J. Bozaniću za vođenje liturgije prvoga dana, msgr. I. Milovanu za predvođenje liturgije drugoga dana, a msgr. J. Mrzljaku trećeg dana. Hvala kardinalu, poštovanom nunciju G. Einaudiu, nadbiskupima i biskupima za njihovu prisutnost i podršku, hvala predstavnicima Vlade, svim poštovanim gostima i djelatnicima medija, hvala bogoslovima na čelu s njihovim rektorom, osoblju KBF-a uključenom u održavanje Tjedna, hvala redovnicima i svećenicima koji su svojim prisustvom počastili ovaj teološko-pastoralni skup.

Neka sve prati obilan blagoslov Trojedinog Boga i zagovor majke Božje i Majke Crkve. Ovim proglašavam TPT zatvorenim.